

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Патопсихологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напря́м 6.130102 «Соціальна робота»

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціалізація спеціальна психологія

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Патопсихологія» для студентів
за напрямом підготовки 6.130102 «Соціальна робота».

Розробники: І.І. Савенкова, доктор психологічних наук, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від «02» вересня 2015 року № 2

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Змістовий модуль I. Вступ до патопсихології

Змістовий модуль II. Основні симптоми та синдроми розладів психіки

Змістовий модуль III. Порушення психічних процесів

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Патопсихологія»

V. Плани практичних і семінарських занять

VI. Завдання для самостійної роботи

VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота

VIII. Система поточного та підсумкового контролю

IX. Методи навчання

X. Методичне забезпечення курсу

XI. Питання до екзамену

XI. Рекомендована література

Основна

Додаткова

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з курсу «Патопсихологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини на основі освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.030106 – Соціальна робота.

Курс належить до основної частини циклу професійної та практичної підготовки фахівців за напрямом підготовки «Соціальна робота» першого (бакалаврського) рівня.

Змістові модулі дисципліни забезпечують якісну підготовку першого (бакалаврського) рівня за рахунок узагальнення знань та вмінь, що були набуті здобувачами вищої освіти у змістових модулях інших психологічних дисциплін, в єдину професійну психологічну картину побудови світу.

Метою вивчення дисципліни «Патопсихологія» є підготовка здобувачів вищої освіти до практичної роботи з людьми, в якій має реалізуватися індивідуальний підхід, враховуватись внутрішня та зовнішня детермінація, а також, мають співвідноситись природні та соціальні чинники поведінки людини.

Знання, уміння й навички, отримані при проходженні курсу, сприяють глибшому розумінню змісту й процедури психологічного дослідження, його предмета, об'єкта й інших базових складових.

Процес вивчення дисципліни спрямований на **формування** наступних **компетенцій**:

I. Загальних:

здатності шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел:

- уміння в межах науково-дослідної роботи отримувати, аналізувати та поєднувати інформацію з різних наукових та навчально-методичних джерел у процесі виконання фахових теоретичних і практичних завдань, застосовувати у процесі професійної діяльності різні інформаційні ресурси, що дозволяють проектувати рішення актуальних проблем спеціальної педагогіки і психології;

здатності виявляти, формулювати і вирішувати проблеми:

вміння визначати актуальні проблеми навчання, виховання і розвитку осіб з особливими освітніми потребами, проблеми наукових досліджень із спеціальної педагогіки та психології; здатність до самостійної організації, планування наукових досліджень та розв'язання поставлених проблем;

навичок міжособистісного спілкування:

- здатність до продуктивного використання комунікації як складової професійної діяльності;

здатності застосовувати знання в практичних ситуаціях:

- вміння адекватно застосовувати здобуті теоретико-концептуальні професійні знання у процесі практичної, викладацької та науково-дослідної роботи.

II. Фахових:

компетентності у сфері діагностико-аналітичної та консультативної діяльності:

- здатність ефективно використовувати методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації порушень психофізичного розвитку;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання у визначенні етіології, симптоматики, патогенезу, психологічних механізмів порушень мовленнєвого розвитку;
- здатність до психолого-педагогічного вивчення осіб з порушеннями психофізичного розвитку з метою виявлення особливостей їхнього розвитку, здійснення комплексного супроводу; прогнозування їхніх потреб у корекційно-педагогічних, спеціальних психологічних, медичних та соціальних послугах;
- уміння консультивати осіб з порушеннями психофізичного розвитку, батьків (законних представників) дітей з психофізичними порушеннями з питань організації і реалізації індивідуальних освітніх і абілітаційних/реабілітаційних психолого-педагогічних програм, оптимізації соціально-середовищних умов життєдіяльності;

компетентності щодо діагностики, консультування та психологічного супроводу осіб з порушеннями психофізичного розвитку та їхніх родин:

- здатність до організації, планування наукових досліджень особливостей психофізичного розвитку дітей та підлітків;
- здатність до проведення практичної та науково-дослідної роботи щодо оцінки психосоматичного стану у дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Опанувавши курс, здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- методологічні принципи та основні напрями патопсихологічних досліджень;
- закономірності та механізми порушень психічних процесів;
- закономірності та перебіг розладів свідомості та самосвідомості.
- класифікацію методів психотерапевтичного впливу;
- покази та протипоказання для кожного з видів психотерапії;

Вміти:

- застосовувати отримані знання з патопсихології на практиці;

- підібрати адекватні експериментальні методики патопсихологічного дослідження

- сформулювати мету і задачі патопсихологічного дослідження;
- вивчити медичну документацію хворого;
- дослідити стан психічних функцій, процесів, станів пацієнта;
- виявити патопсихологічні реєстр-синдроми;
- провести аналіз отриманих результатів патопсихологічного дослідження;
- сформулювати висновки та скласти протокол досліджень.
- проводити поведінкові тренінги;
- правильно оцінювати проблематику клієнта
- визначати рекомендований в конкретному випадку метод терапії;
- застосовувати окремі психотерапевтичні вправи та методики.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 144 год., із них 22 год. – лекції, 20 год. – семінарські заняття, 60 год. – самостійна робота, 6 год. – модульний контроль, семестровий контроль – 36 год.

Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни «Патопсихологія» завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0301 «Соціальне забезпечення»	нормативна
	Напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»	
Модулів – 3	Освітньо-професійний рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	Рік підготовки
Змістових модулів – 3		4-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 144		7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента – 6		Лекції
		22 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Модульний контроль
		6 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Семестровий контроль
		36 год.
Вид контролю:		
Екзамен		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
	Разом	Аудиторні:	лекції	практичні заняття	Семинарські заняття	Індивідуальна	Самостійна на робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I.								
Вступ до патопсихології								
Загальні поняття в патопсихології, порядок патопсихологічного дослідження, методи дослідження	12	4	2		2		8	
Порушення психічних процесів та свідомості	14	6	2		4		8	
Модульна контрольна робота	2							2
Разом	28	10	4		6	0	16	2
Змістовий модуль II.								
Основні симптоми та синдроми розладів психіки								
Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення сприйняття та мислення, емоцій, волі, потягів	10	4	2		2		6	
Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення пам'яті, інтелекту, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій.	10	4	2		2		6	
Основні симптоми та синдроми розладів психіки: особистість, розлади особистості.	10	4	2		2		6	
Модульна контрольна робота	2							2
Разом	32	12	6		6	0	18	2
Змістовий модуль III.								
Соматопсихічні розлади. Психосоматичні розлади								
Порушення психіки при соматичних захворюваннях.	7	3	2		1		4	

Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту.	7	3	2		1		4	
Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з хворобами ендокринної системи, гінекологічними та функціональними сексуальними розладами.	8	4	2		2		4	
Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з больовим синдромом, розладами харчової поведінки, психовегетативним синдромом, розладами сну.	8	4	2		2		2	
Психологічні особливості хірургічного, терапевтичного, травматологічного пацієнта. «Внутрішня картина хвороби».	9	3	2		1		6	
Медико-психологічні аспекти психічних хвороб	7	3	2		1		4	
Модульна контрольна робота	2							2
<i>Разом</i>	48	20	12		8		26	2
<i>Семестровий контроль</i>	36							
<i>Разом за навчальним планом</i>	144	48	22		20		60	6

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Лекція 1. Предмет та завдання патопсихології

Предмет патопсихології як галузі психологічної науки. Співвідношення патопсихології з суміжними дисциплінами: нейропсихологією, психіатрією, дефектологією. Наукові, практичні та методологічні передумови виділення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання. Значення психології для теорії загальної та медичної психології.. Невідповідність поняття "особистість" у психіатрії, психології, соціології та філософії. Завдання патопсихології.

Семінар 1. Предмет та завдання патопсихології.

Лекція 2. Методи патопсихології.

Принципи побудови патопсихологічного дослідження.

Методи вивчення медичної документації.

Методи клініко-психологічного дослідження (клінічне інтерв'ю, психологічна бесіда, збір психологічного анамнезу, аналіз біографії та інше) як перший етап експериментально-психологічного дослідження.

Особливості організації і проведення патопсихологічного експерименту - формування мети та задачі патопсихологічного дослідження.

Критерії та особливості підбору експериментальних методик, проведення патопсихологічного дослідження згідно поставленої мети (оцінка психічних функцій, процесів, станів, особливостей та ін.).

Тести, їх використання в патопсихологічному дослідженні.

Аналіз отриманих результатів (якісний та статистичний) і формування висновків.

Проблема співвідношення теорії та емпіричних даних у патопсихології.

Семінар 2. Методи патопсихології.

Лекція 3. Патологія сприйняття

Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади.

Роль перевантаження аналізаторів та недостатності інформації у виникненні порушень сприйняття.

Порушення особистісного компоненту сприйняття. Афективні, вербальні ілюзії, парейдолії.

Класифікація галюцинацій за органами відчуттів та ступенем складності; істинні та псевдогалюцинації.

Семінар 3. Патологія сприйняття

Лекція 4. Порушення пам'яті та уваги

Психологічні механізми порушення пам'яті.

Співвідношення порушень пам'яті та уваги.

Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень при різних хворобах.

Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті.

Проблема забування намірів.

Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.

Семінар 4. Порухення пам'яті та уваги

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Лекція 5. Розлади мислення та мовлення

Психологічні механізми та клінічна феноменологія розладів мислення.

Психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення.

Розлади мислення за темпом: прискорення, уповільнення, затримки, тугорухомість.

Розлади мислення за формою: надмірно обстійне, резонерство, розірваність, паралогічне, стереотипії, аутистичне, незв'язане, персеверації.

Розлади мислення за змістом: маячні ідеї, надцінні ідеї, нав'язливі ідеї.

Форми маячення - несистематизоване (параноїдне) та систематизоване (паранойяльне).

Синдроми маячення - параноїдний, парафренний, паранойяльний, синдром Котара.

Порушення процесів узагальнення та абстрагування. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.

Порушення мотиваційного компоненту мислення.

Опанування навичками виявляти основні симптоми та синдроми розладів мислення за допомогою клініко-психопатологічного методу та із застосуванням патопсихологічного дослідження.

Етіопатогенез мовних розладів. Види афазій. Дефекти мовлення. Неологізми в мові, стереотипії. Порушення автоматизму.

Семінар 5. Розлади мислення та мовлення

Тема 6. Порушення розумової працездатності

Вплив мотиваційної сфери на працездатність.

Вплив зниження працездатності на формування особистості.

Необхідність врахування змін розумової працездатності на результати патопсихологічних досліджень та корекційної роботи.

Дослідження при розумовій відсталості.

Семінар 6. Порушення розумової працездатності

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Тема 7. Аномалії емоційно-особистісної сфери

Порушення емоційних станів у хворих з розладами особистості (невротичні порушення, психопатії та психози).

Порушення ієрархії мотивів.

Порушення самооцінки.

Слабкість інтелектуальної регуляції мотиваційної сфери.

Зниження цілеспрямованості, активності поведінки.

Некритичність.

Втрата суспільне вироблених нормативів поведінки.

Формування патологічних потреб і мотивів.

Методи дослідження емоційних порушень.

Семінар 7. Аномалії емоційно-особистісної сфери

Тема 8. Порушення свідомості та самосвідомості.

Розуміння свідомості у філософії, психіатрії та психології.

Психологічна характеристика порушень свідомості: оглушення, онейроїду, делірію, затьмарення, псевдодеменції.

Проблема свідомого та несвідомого у психології та патопсихології.
Психоаналітичні концепції в розумінні несвідомого.

Порушення самосприйняття.

Психосенсорні розлади та порушення схеми тела: мікропсії, макропсії, метаморфопсії, парестезії, сенестопатії, порушення "схеми тіла", дереалізація, деперсоналізація.

Значення гностичних почуттів у порушенні самосприйняття.

Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення.

Психологічні теорії маячення.

Проблема співвідношення маячення та мислення.

Відмінність маячення від хибних суджень.

Семінар 8. Порушення свідомості та самосвідомості.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1.

Тема. Предмет та завдання патопсихології (2 год.)

1. Предмет патопсихології.
2. Завдання патопсихології.
3. Співвідношення патопсихології з суміжними дисциплінами
4. Передумови виділення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання.
5. Співвідношення понять “особистості” у психіатрії, психології, соціології та філософії.
6. Завдання патопсихології.

Семінар 2.

Тема. Методи патопсихології (2 год.)

1. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.
2. Методи вивчення медичної документації. Збір психологічного анамнезу. Аналіз біографії
3. Клінічне інтерв'ю. Психологічна бесіда
4. Особливості організації і проведення патопсихологічного експерименту
5. Тести, їх використання в патопсихологічному дослідженні
6. Проблема співвідношення теорії та емпіричних даних у патопсихології.

Семінар 3.

Тема. Патологія сприйняття (2 год.)

1. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади.
2. Порушення сприйняття як наслідок перевантаження аналізаторів та недостатності інформації.
3. Розлади особистісного компоненту сприйняття.
4. Класифікація галюцинацій.

Семінар 4.

Тема. Патологія сприйняття (2 год.)

1. Психологічні механізми розладів пам'яті та уваги.
2. Співвідношення порушень пам'яті та уваги.
3. Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень при різних хворобах.
4. Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті. Проблема забування намірів.
5. Методи дослідження динамічних розладів пам'яті.
6. Шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.

Семінар 5.

Тема. Розлади мислення та мовлення (2 год.)

1. Психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення. Розлади мислення за темпом: прискорення, уповільнення, затримки, тугорухомість.
2. Розлади мислення за формою: надмірно обстійне, резонерство, розірваність, паралогічне, стереотипії, аутистичне, незв'язане, персеверації.
3. Розлади мислення за змістом: маячні ідеї, надцінні ідеї, нав'язливі ідеї. Форми маячення - несистематизоване (параноїдне) та систематизоване (паранойяльне). Синдроми маячення - параноїдний, парафренний, паранойяльний, синдром Котара.
4. Порушення процесів узагальнення та абстрагування. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення. Порушення мотиваційного компоненту мислення.
5. Опанування навичками виявляти основні симптоми та синдроми розладів сприймання і мислення за допомогою клініко-психопатологічного методу та із застосуванням патопсихологічного дослідження.
6. Причини виникнення мовних розладів.
7. Види афазій. Дефекти мовлення. Неологізми в мові, стереотипії. Порушення автоматизму.

Семінар 6.

Тема. Порушення розумової працездатності (2 год.)

1. Вплив мотиваційної сфери на працездатність.
2. Зниження працездатності як чинник впливу на формування особистості.
3. Важливість врахування змін розумової працездатності на результати патопсихологічних досліджень та корекційної роботи.

Семінар 7.

Тема. Аномалії емоційно-особистісної сфери (2 год.)

1. Порушення емоційних станів у хворих з розладами особистості (невротичні порушення, психопатії та психози).
2. Порушення ієрархії мотивів.
3. Порушення самооцінки.
4. Розлади в регуляції мотиваційної сфери. Некритичність
5. Втрата суспільно вироблених нормативів поведінки.

Семінар 8.

Тема. Порушення свідомості та самосвідомості

1. Свідомість як предмет вивчення філософії, психіатрії та психології. Поняття та відмінності.
2. Психологічна характеристика порушень свідомості: оглушення, онейроїду, делірію, затьмарення, псевдодеменції. Психоаналітичні концепції в розумінні несвідомого.

3. Порушення самосприйняття. Деперсоналізація. Значення гностичних почуттів у порушенні самосприйняття.

4. Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення. Психологічні теорії маячення.

5. Проблема співвідношення маячення та мислення. Відмінність маячення від хибних суджень.

Семінар 9.

Тема. Патопсихологічні реєстр-синдроми

1. Шизофренічний патопсихологічний реєстр-синдром
2. Афективно-ендогенний патопсихологічний реєстр-синдром
3. Олігофренічний патопсихологічний реєстр-синдром
4. Екзогено-органічний патопсихологічний реєстр-синдром
5. Ендогено-органічний патопсихологічний реєстр-синдром,
6. Особистісно-аномальний патопсихологічний реєстр-синдром
7. Психогено-психотичний патопсихологічний реєстр-синдром,
8. Психогено-невротичний патопсихологічний реєстр-синдром
9. Характеристики патопсихологічних реєстр-синдромів у хворих з різними формами психічних захворювань: ендогено-органічних (епілепсія, первинні атрофічні процеси в головному мозку)
10. Характеристики патопсихологічних реєстр-синдромів у хворих з різними формами психічних захворювань: екзогено-органічних (інфекційні, інтоксикаційні, травматичні психози, їх наслідки та наслідки чмт).
11. Ознаки та критерії оцінки. Аналіз динаміки окремих характеристик та формування синдромів. Взаємозалежність та взаємовплив окремих характеристик та синдромів.
12. Динаміка розвитку та змін індивідуально-психологічних особливостей особистості. Їх діагностична та прогностична значимість.
13. Методи дослідження патопсихологічних реєстр-синдромів.

Семінар 10.

Тема. Патопсихологічна семіотика

1. Шизофренія.
2. Маніакально депресивний психоз.
3. Епілепсія.
4. Патопсихологічні прояви в хворих на старече слабоумство, пресенільні деменції.
5. Церебральний атеросклероз.
6. Наслідки закритої черепно-мозкової травми.
7. Наркоманія.
8. Алкоголізм.
9. Олігофренія.
10. Пограничні нервово-психічні розлади.
11. Методи дослідження.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи студентів до кожної теми має таку структуру:

1. Опрацювати першоджерела (конспект, тези, план)
2. Відповісти на питання до семінарського заняття
3. Розкрити зміст основних понять теми.
4. Перевести основну інформацію теми у мову таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Предмет та завдання патопсихології

Предмет патопсихології як галузі психологічної науки. Співвідношення патопсихології з суміжними дисциплінами: нейропсихологією, психіатрією, дефектологією. Наукові, практичні та методологічні передумови виділення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання. Значення психології для теорії загальної та медичної психології. Невідповідність поняття "особистість" у психіатрії, психології, соціології та філософії. Завдання патопсихології.

Методи патопсихології.

Принципи побудови патопсихологічного дослідження.

Методи вивчення медичної документації.

Методи клініко-психологічного дослідження (клінічне інтерв'ю, психологічна бесіда, збір психологічного анамнезу, аналіз біографії та інше) як перший етап експериментально-психологічного дослідження.

Особливості організації і проведення патопсихологічного експерименту - формування мети та задачі патопсихологічного дослідження.

Критерії та особливості підбору експериментальних методик, проведення патопсихологічного дослідження згідно поставленої мети (оцінка психічних функцій, процесів, станів, особливостей та ін.).

Тести, їх використання в патопсихологічному дослідженні.

Аналіз отриманих результатів (якісний та статистичний) і формування висновків.

Проблема співвідношення теорії та емпіричних даних у патопсихології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Патологія сприйняття

Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади.

Роль перевантаження аналізаторів та недостатності інформації у виникненні порушень сприйняття.

Порушення особистісного компоненту сприйняття. Афективні, вербальні

ілюзії, парейдолії.

Класифікація галюцинацій за органами відчуттів та ступенем складності; істинні та псевдогалюцинації.

Порушення пам'яті та уваги

Психологічні механізми порушення пам'яті.

Співвідношення порушень пам'яті та уваги.

Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень при різних хворобах.

Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті.

Проблема забування намірів.

Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Психологічні механізми та клінічна феноменологія розладів мислення.

Психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення.

Розлади мислення за темпом: прискорення, уповільнення, затримки, тугорухомість.

Розлади мислення за формою: надмірно обстійне, резонерство, розірваність, паралогічне, стереотипії, аутистичне, незв'язане, персеверації.

Розлади мислення за змістом: маячні ідеї, надцінні ідеї, нав'язливі ідеї.

Форми маячення - несистематизоване (параноїдне) та систематизоване (паранойяльне).

Синдроми маячення - параноїдний, парафренний, паранойяльний, синдром Котара.

Порушення процесів узагальнення та абстрагування. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.

Порушення мотиваційного компоненту мислення.

Опанування навичками виявляти основні симптоми та синдроми розладів мислення за допомогою клініко-психопатологічного методу та із застосуванням патопсихологічного дослідження.

Етіопатогенез мовних розладів. Види афазій. Дефекти мовлення. Неологізми в мові, стереотипії. Порушення автоматизму.

Тема 6. Порушення розумової працездатності

Вплив мотиваційної сфери на працездатність.

Вплив зниження працездатності на формування особистості.

Необхідність врахування змін розумової працездатності на результати патопсихологічних досліджень та корекційної роботи.

Дослідження при розумовій відсталості.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Патопсихологія»

Разом: 108 год.: з них лекції 22 год., семінарські 20 год., поточний модульний контроль – 6 год., самостійна робота - 60 год., 36 год. Іспит.

Модулі	Змістовий модуль I Вступ до патопсихології		Змістовий модуль II Основні симптоми та синдроми розладів психіки			Змістовий модуль III Соматопсихічний розлади. Психосоматичні розлади					
Кількість балів за модуль	60 балів		71 балів			105 балів					
Лекції	1 (1 б.)	2 (1 б.)	3 (1 б.)	4 (1 б.)	5 (1 б.)	6 (1 б.)	7 (1 б.)	8 (1 б.)	9 (1 б.)	10 (1 б.)	11 (1 б.)
Семінарські заняття (1 бал за відвідування)	Загальні поняття патопсихології, порядок патопсихологічного дослідження, методи дослідження. (1 бал)	Порушення психічних процесів та свідомості. (2 бал)	Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення сприймання та мислення, емоцій, волі, потягів. (1бал)	Основні симптоми та синдроми розладів психіки : порушення пам'яті, інтелекту, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій. (1 бал)	Основні симптоми та синдроми розладів психіки: особистість, розлади особистості. (1 бал)	Порушення психіки при соматичних захворюваннях. (1бал)	Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з захворюваннями. (1бал)			Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з захворюваннями. «Внутрішня картина хвороби» (1 бал)	Медико-психологічні аспекти психічних хвороб. (1 бал)
Робота на семінарських і практичних	10 балів		10 балів		10 балів	10 балів			10 балів		
Самостійна робота	10 балів	10 балів	20 балів			20 балів					
ІНДЗ	30 балів										
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)		Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)					
Підсум. контроль	Коефіцієнт: 236:60=3,9 Екзамен – 40 б.										

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДЗ письмовим звітом.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Критерії оцінювання ІНДЗ

(наукового дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	5 бали
Разом		30 балів

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Розвиток патопсихології як науки.
2. Патопсихологічна школа в Україні.
3. Сучасний стан патопсихології.
4. Патопсихологічне дослідження. Принципи та методи.
5. Підходи до розуміння свідомості у філософії, психіатрії та психології.
6. Розуміння свідомого та несвідомого в руслі психоаналітичних підходів.
7. Види порушень свідомості.
8. Розлади самосприйняття.
9. Психологічні теорії маячення.
10. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття.
11. Співвідношення порушень пам'яті та уваги.
12. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті..
13. Психологічні й психоаналітичні теорії розладів мислення.
14. Класифікація розладів мислення.
15. Етіопатогенез мовних розладів.
16. Вплив мотиваційної сфери на працездатність.
17. Порушення емоційних станів у хворих на невротичні розлади, психопатії та психози.
18. Методи дослідження патологічних реєстр-синдромів.
19. Характеристики патопсихологічних реєстр-синдромів при ендогено-органічних хворобах (епілепсія, первинні атрофічні процеси в головному мозку)
20. Характеристики патопсихологічних реєстр-синдромів при екзогено-органічних захворюваннях (інфекційні, інтоксикаційні, травматичні психози, їх наслідки та наслідки ЧМТ).
21. Втрата суспільно вироблених нормативів поведінки при емоційно особистісних розладах. Формування патологічних потреб і мотивів.
22. Патопсихологічна семіотика шизофренії.
23. Патопсихологічна семіотика маніакально депресивного психозу.
24. Патопсихологічні розлади особистості при наркоманії, алкоголізмі.
25. Пограничні нервово-психічні розлади.
26. Особливості організації та проведення психологічної експертизи.
27. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання. Вплив позасвідомого на життя людей.
28. Основні поняття Роджерівської психотерапії.
29. Рівні функціонування особистості.
30. Гештальттерапія.
31. Принципи роботи сімейного психотерапевта.
32. Когнітивно-імажинативна терапія (символ-драма).

33. Психодрама.
34. Музикотерапія. Танцотерапія. Артотерапія. Невербальні психотерапевтичні методики.
35. Тілесні терапевтичні методики.
36. Поведінкова психотерапія.
37. Когнітивна психотерапія.
38. Раціональна психотерапія.
39. Терапія реальністю. Емоційно-стресова методика.
40. Гіпноз. Плацеботерапія.
41. Аутогенне тренування. Прогресивна м'язева релаксація.
42. Групова психотерапія. Види групової терапії. Групова матриця. Закриті, відкриті, напіввідкриті групи.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення здобувачів першого (бакалаврського) рівня з курсу «Психосоматика» оцінюються за кредитно-трансферною системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю за кредитно-трансферною (ECTS) шкалою подано у табл. 8.1., табл. 8.2.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни „Патопсихологія”

Вид діяльності

№	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій (1 бал)	11
2	Відвідування практичних занять (1 бал)	10
3	Робота на семінарському заняття (10 балів)	$100:2=50$
4	Виконання модульної роботи (25 балів)	75
5	Виконання самостійної роботи	60
6	ІНДЗ (виконання творчого завдання)	30
	Підсумковий рейтинговий бал	236

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, доповіді, презентація завдань для практичних занять, участь в інтерактивних обговореннях.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; карти знань, картки для самостійної роботи, конспекти занять.

➤ **Комп'ютерного контролю:** презентації доповідей та творчих проєктів.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Вимоги та критерії оцінювання знань і умінь студентів з курсу „Патопсихологія”

➤ Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Патопсихологія» оцінюються за Європейською кредитно трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС), в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

➤ Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю у кредитно-трансферній (ECTS) шкалі подано у наступній таблиці.

Порядок переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання, в шкалу за системою ЄКТС

Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету
A	ВІДМІННО – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	82-89
C	ДОБРЕ – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75-81
D	ЗАДОВІЛЬНО -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74
E	ДОСТАТНЬО - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного	35-59

	самостійного доопрацювання	
F	НЕЗАДОВІЛЬНО з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань(умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1-34

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ презентації лекцій;
- ✓ підручники та навчальні посібники;
- ✓ навчально-методичні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Аутогенне тренування. Прогресивна м'язова релаксація.
2. Види порушень свідомості.
3. Вплив мотиваційної сфери на працездатність.
4. Втрата суспільно вироблених нормативів поведінки при емоційно особистісних розладах. Формування патологічних потреб і мотивів.
5. Гештальттерапія.
6. Гіпноз. Плацеботерапія.
7. Групова психотерапія. Види групової терапії. Групова матриця. Закриті, відкриті, напіввідкриті групи.
8. Етіопатогенез мовних розладів.
9. Класифікація розладів мислення.
10. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття.
11. Когнітивна психотерапія.
12. Когнітивно-імажинативна терапія (символ-драма).
13. Методи дослідження патологічних реєстр-синдромів.
14. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті..
15. Музикотерапія. Танцотерапія. Арттерапія. Невербальні психотерапевтичні методики.
16. Основні поняття Роджерівської психотерапії.
17. Особливості організації та проведення психологічної експертизи.
18. Патопсихологічна семіотика маніакально-депресивного психозу.
19. Патопсихологічна семіотика шизофренії.
20. Патопсихологічна школа в Україні.
21. Патопсихологічне дослідження. Принципи та методи.
22. Патопсихологічні розлади особистості при наркоманії, алкоголізмі.
23. Підходи до розуміння свідомості у філософії, психіатрії та психології.
24. Поведінкова психотерапія.
25. Пограничні нервово-психічні розлади.
26. Порушення емоційних станів у хворих на невротичні розлади, психопатії та психози.
27. Принципи роботи сімейного психотерапевта.
28. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання. Вплив позасвідомого на життя людей.
29. Психодрама.
30. Психологічні й психоаналітичні теорії розладів мислення.
31. Психологічні теорії маячення.
32. Раціональна психотерапія.
33. Рівні функціонування особистості.
34. Розвиток патопсихології як науки.
35. Розлади самосприйняття.

36. Розуміння свідомого та несвідомого в руслі психоаналітичних підходів.

37. Співвідношення порушень пам'яті та уваги.

38. Сучасний стан патопсихології.

39. Терапія реальністю. Емоційно-стресова методика.

40. Тілесні терапевтичні методики.

41. Характеристики патопсихологічних реєстр-синдромів при екзогено-органічних захворюваннях (інфекційні, інтоксикаційні, травматичні психози, їх наслідки та наслідки ЧМТ).

42. Характеристики патопсихологічних реєстр-синдромів при ендогено-органічних хворобах (епілепсія, первинні атрофічні процеси в головному мозку)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

- 1.Абрамова Г.С., Юдчиц Ю.А. Психология в медицине. – М.: «Кафедра-М», 2013.
- 2.Березин Ф.Б., Мирошников М.П., Рожанец Р.В. Методика многостороннего исследования личности. – М., 2014. – 186 с.
- 3.Блейхер В.М. Клиника приобретенного слабоумия. – К.: Здоров'я, 2013. – 280 с.
- 4.Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология. – Ростов-на-Дону. – 2013, 448 с.
- 5.Диагностика психического развития: Пер. с чешск. /Авт. коллектив: Шванцара Й. И др. – Прага: Авиценум, 2012. – 388 с.
- 6.Зейгарник Б.В. Патопсихология. – М., 2006, 288 с.
- 7.Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – М., Медпресс. – 2009, 558 с.

Додаткова:

- 1.Анастаси А. Психологическое тестирование. — М., 2013.
- 2.Балабанова Л.М. Категорія норми у дослідженні та регулюванні функціональних станів людини: Автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.02 / Ін-т психол. імені Г.С. Костюка АПН України. – К., 2011. – 32 с.
- 3.Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – Санкт-Петербург, Питер: 2012. – 518 с.
- 4.Личко А.Е. Личностный опросник Бехтеревского института (ЛОБИ) /Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Медицина, 2013. – С. 102-115.
- 5.Методы психологической диагностики. – М.: РАН, Институт психологии, 2011. – 236 с.